

Protokoll

Fra møte i Faggruppen for plantehelse

Dato: 23.01.12, kl. 10:00 – 15:30
Sted: Skog og landskap, Ås
Møteleder: Leif Sundheim

Deltakere:

Fra Faggruppe for plantehelse (Faggruppe 9):

Leif Sundheim (faggruppe- og møteleder), Trond Hofsvang, Christer Magnusson, Trond Rafoss (tilstede under sak 1-7), Arild Sletten og Halvor Solheim og Bjørn Økland (tilstede under sak 1-7).

Forfall: Anne Marte Tronsmo.

Fra Skog og landskap:

Daniel Flø (tilstede under sak 1-4).

Fra Mattilsynet, hovedkontoret, regelverksavdelingen, seksjon planter, økologi og GM (Ås):
Hilde Paulsen.

Fra Mattilsynet, hovedkontoret, tilsynsavdelingen, seksjon planter og vegetabilsk mat (Ås):
Randi Knudsen (tilstede under sak 1-4).

Fra sekretariatet til VKM:

Elin Thingnæs Lid (ref.).

1 Velkommen, fravær, habilitet og godgjøring

Leif Sundheim ønsket velkommen til møtet. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile i noen av sakene.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden. Oppfølging av protokoll.

Protokoll fra forrige møte ble godkjent på e-postrunde og publisert på vkm.no 2. desember 2011. Det var ingen ytterligere kommentarer til protokollen.

Vedtak: Innkalling og dagsorden til dagens møte godkjennes. Faggruppens vurdering av *Anoplophora chinensis* under sak 4 vil bli behandlet før sak 3.

3 Saker fra møte i hovedkomiteen

Leif Sundheim ga en kort orientering om noen av sakene fra hovedkomitémøtet 17. november 2011. Protokoll fra møtet ligger ute på vkm.no.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

4 Saker som skal behandles på møtet

Vurderinger vedrørende billearten *Anoplophora chinensis*

VKM mottok 27. juni 2011 en endelig bestilling etter at den hadde vært til høring på mattilsynet.no. I bestillingen ber Mattilsynet VKM om en vurdering av potensialet for innførsel, etablering og skade av planteskadegjøreren *Anoplophora chinensis* i Norge. Mattilsynet ønsker også en vurdering av hvor effektive aktuelle plantesanitære tiltak rettet mot de viktigste potensielle innførselsveiene for denne arten er. *A. chinensis* er rapportert som en planteskadegjører på en rekke arter av løvtrær. Den er utbredt i Asia. I Europa har den flere ganger vært påvist i forbindelse med import av løvtrær (spesielt lønn) fra Kina og Japan. I noen europeiske land har det også vært lokale utbrudd de siste årene. Arten er ikke kjent å forekomme i Norge og er så langt ikke påvist i forbindelse med importsendinger.

Mattilsynet vil benytte VKMs konklusjoner som grunnlag for å vurdere om *A. chinensis* bør reguleres som karanteneskadegjørere i Norge, og om spesifikke plantesanitære tiltak bør innføres for å hindre introduksjon av disse planteskadegjørerne.

Faggruppen har tidligere nedsatt en prosjektgruppe bestående av faggruppemedlemmer og én ekstern ekspert til å besvare oppdraget fra Mattilsynet. Utkastet fra prosjektgruppen ble sendt ut til faggruppen i forkant av dagens møte. Hele utkastet ble gjennomgått, og en rekke endringer ble vedtatt. Mattilsynet ser i ettertid at de kunne muligens hentet ut flere importdata fra sin database MATS. Det kunne blant annet være antall sendinger med planteskolevarer for hvert år, fordelt på avsenderland og delvis også på oppgitt opprinnelsesland, men uten opplysninger om slekt eller art. Kun Mattilsynet selv kan hente ut data fra MATS.

Vedtak: Faggruppen er ferdig med sin behandling av vurderingen. Vedtatte endringer vil bli gjort og en endelig vurdering vil bli overlevert Mattilsynet senest 15. februar 2012. Importdata som Mattilsynet muligens vil kunne få ut av systemet kommer ikke med i denne omgang. Mattilsynet får eventuelt etterbestille en oppdatert vurdering. Mattilsynet vil i fremtidige saker sørge for å ha den typen data på plass helst samtidig med oversendelse av bestilling, alternativt skaffe dataene underveis i dialog med prosjektgruppen etter hvert som det kommer frem hvilke type data som trengs/ønskes.

Risikovurdering av heksekost på eple

VKM mottok 27. juni 2011 en endelig bestilling der Mattilsynet ber om en risikovurdering av planteskadegjøreren *Candidatus phytoplasma mali*, et phytoplasma som forårsaker heksekost i eple. Skadegjøreren ble første gang påvist i Norge i 1996. Angrep av *Candidatus Phytoplasma mali* gir symptomer på skudd, blad, frukt og røtter. De alvorligste konsekvensene er heksekost-lignende forgrening av trærne og en avling som er liten og stort sett består av svært små, smakløse epler som ikke er salgbar. Bakgrunnen for bestillingen er en økt observasjon av heksekost i eple i 2010, og at Mattilsynet derfor ønsker å vurdere gjeldende forvaltningspraksis.

Faggruppen har tidligere nedsatt en prosjektgruppe bestående av fire faggruppemedlemmer til å besvare oppdraget fra Mattilsynet. Utkastet fra prosjektgruppen ble sendt ut til faggruppen i forkant av dagens møte. Hele utkastet ble gjennomgått, og en rekke endringer ble vedtatt.

Mattilsynet påpekte at det er viktig å få med midlertidige tiltak når faggruppen vurderer hvilken risikoreducerende effekt de ulike tiltakene har mot heksekost i eple.

Vedtak: Faggruppen er ferdig med sin behandling av vurderingen. Vedtatte endringer vil bli gjort og en endelig vurdering vil bli overlevert Mattilsynet senest 1. mars 2012. Mattilsynet vil prøve å få tak i nyere tall på antall planteskoler i Norge som produserer frukttrær.

Aktivitetsplan for faggruppen 2012

I forkant av møtet fikk faggruppemedlemmene tilsendt et utkast til aktivitetsplan for 2012 for hele VKM, og på møtet fikk faggruppen utdelt et oppdatert utkast til aktivitetsplan for selve faggruppen. Aktivitetsplanen skal gi en oversikt over risikovurderinger som skal utføres, og andre aktiviteter faggruppen planlegger, som for eksempel deltagelse på kurs eller seminarer.

Vedtak: Faggruppens koordinator vil ferdigstille faggruppens aktivitetsplan i henhold til vedtatte endringer. Hovedkomiteen vil vedta aktivitetsplanen for 2012 på sitt marsmøte.

VKMs strategi 2012 – 2015

VKMs nåværende mål- og strategiplan gjelder ut 2011. Sekretariatet er derfor i gang med å utarbeide en ny mål- og strategiplan for neste periode. Ny strategi bør vedtas av Hovedkomiteen på det første møte i 2012 (6. mars). Alle faggruppene inviteres til å kommentere utkastet innen 31. januar, før det igjen skal behandles av Hovedkomiteen.

I forkant av møtet fikk faggruppen tilsendt et utkast til ny mål- og strategiplan, der innspill fra sist møte i Hovedkomiteen er innarbeidet.

Vedtak: Faggruppen har ingen innspill til strategiplanen.

5 Status for øvrige saker i faggruppen

Risikovurdering av mykotoksiner i korn

Faggruppen ble ferdig med sin behandling av plante helsedelen av denne risikovurderingen på forrige møte i faggruppen. Det gjenstår fortsatt noen løse tråder i dokumentet som prosjektgruppen vil få på plass. Deretter blir det en jobb for sekretariatet sammen med en tverrfaglig prosjektgruppe å sy sammen de tre delene plante-, human- og dyrehelse til ett helhetlig dokument.

Risikovurderingen av mykotoksiner i korn skal sluttbehandles av Hovedkomiteen. Fordi resultatene fra kostholdsundersøkelsen Norkost 3 ennå ikke er klargjort til å utføre nødvendige eksponeringsberegninger, er det ikke realistisk å få risikovurderingen klar til det første møtet i Hovedkomiteen som skal være 6. mars. Neste møte skal være en gang i juni.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

Selvinitiering: Risikokarakterisering av flisimport

I 2011 igangsatte faggruppen en risikokarakterisering av import av løvtreflis fra Nord-Amerika (USA og Canada). Risikokarakteriseringen vil gi en foreløpig oversikt over hvilke arter av listede karanteneskadegjørere og andre potensielle karanteneskadegjørere som kan komme inn i landet via en slik import. For disse artene vurderes det hvilke som vil kunne etablere og spre seg under norske forhold, og hvilke som har potensial til å kunne representere

en fare for norsk skog og miljø. Risikokarakteriseringen vil kunne si noe om det vil være behov for en full risikovurdering av noen av artene.

Bakgrunn for saken er at en norsk virksomhet i 2010 startet opp med en omfattende import av løvtreflis til produksjon av trepellets for eksport. I 2010 ble det importert flis fra Canada, men det er også planlagt import av flis fra USA, Liberia, Russland og Baltikum.

På forrige møte i faggruppen ble det gitt en presentasjon av prosjektgruppens foreløpige liste over potensielle skadegjørere. Denne listen ble i henhold til planen så å si ferdigstilt i desember 2011. Det blir nå et opphold i arbeidet med risikokarakteriseringen frem til 1. mai, mens de samme ekspertene utarbeider et utkast til en vurdering av *Agrilus anxius* som Mattilsynet har bestilt fra VKM.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

Vurdering av *Agrilus anxius*

VKM har mottatt en endelig bestilling datert 23. november 2011, der Mattilsynet stiller VKM noen spørsmål om visse aspekter i EPPOs PRA, blant annet i forhold til klima og aktuelle håndteringstiltak i Norge.

Faggruppen har tidligere nedsatt en prosjektgruppe bestående av faggruppemedlemmene Leif Sundheim, Trond Rafoss og Bjørn Økland, og Daniel Flø ved Skog og landskap som ekstern ekspert. Prosjektgruppen hadde sitt første møte samme dag som og i forkant av dagens møte. På møtet ble blant annet følgende diskutert/vedtatt: Dokumentet vil følge samme struktur som faggruppens vurdering av *A. chinensis*. Bjørk er en viktig art i Norge og miljøkonsekvenser vil være en viktig del av vurderingen. Når det gjelder omfang av import så har Mattilsynet noen tall, men sannsynlig ikke tilstrekkelig for VKMs behov. Men Mattilsynet ønsker at VKM uansett sender forespørsel til Mattilsynet om tall som VKM trenger til vurderingen. Forespørselen vil synliggjøre behov og hva Mattilsynet har og ikke har, noe som vil være lurt på sikt.

Vedtak: VKM og Mattilsynet vil samarbeide om å få tak i mest mulig nødvendig data i oppstarten og underveis i arbeidet. En mulighet er at VKM lister opp aktuelle tollkoder og at Mattilsynet henvender seg til Tolletaten for tilgang til eventuelle tall bak tollkodene. Mattilsynet vil også undersøke nøye hvilke data det eventuelt er mulig å få ut av Mattilsynets database MATS, slik at VKM får flest mulig nødvendige data i tide til å inkludere disse i vurderingene.

Helhetsvurdering av økologisk produksjon og økologisk produsert mat

Klargjøring av resultater fra kostholdsundersøkelsen Norkost 3 er forsinket, og det er uklart når VKM kan begynne å bruke resultatene til nødvendige eksponeringsberegninger, samt når vi kan få lov til å publisere risikovurderinger der data fra Norkost 3 inngår. Sekretariatet vil ovenfor Mattilsynet foreslå en prioritert rekkefølge for pågående prosjekter som rammes av forsinkelsen.

Siden risikovurderingen av mykotoksiner i korn er et av prosjektene som blir forsinket, kan ikke VKM påbegynne arbeidet med Helhetsvurderingen av økologisk mat/produksjon. Det er verken kapasitet i sekretariatet eller blant ekspertene til å påbegynne det arbeidet før risikovurderingen av mykotoksiner er ferdig behandlet og overlevert Mattilsynet. VKM

vurderer imidlertid å påbegynne arbeidet som omhandler plantevernmidler i bestillingsutkastet.

På Hovedkomitémøtet 8-9. juni ble det satt ned en arbeidsgruppe med medlemmer fra de fleste av de involverte faggruppene, deriblant Leif Sundheim. Denne gruppen vil bli holdt løpende orientert om status i saken.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

6 Orientering fra Mattilsynet

Agrilus planipennis

Faggruppen har tidligere mottatt og diskutert et første utkast til en bestilling der Mattilsynet ber VKM om en vurdering av potensialet for innførsel, etablering og skade av *Agrilus planipennis* i Norge, samt en vurdering av effektivitet av aktuelle plantesanitære tiltak rettet mot de viktigste potensielle innførselsveiene for denne arten. *A. planipennis* er rapportert som en planteskadegjører bl.a. på ask (arter i slekta *Fraxinus*). Den er oppført på EPPOs A2 liste, hvilket innebærer at EPPO anbefaler at medlemsland som befinner seg i risikoutsatt område, regulerer arten som en karanteneskadegjører. *A. planipennis* finnes utbredt i Asia og er introdusert til USA og Canada. Det har vært antatt at smittet tre-emballasje kan ha vært innførselsveien til USA/Canada. I Europa er arten kun rapportert fra Russland (der det er utbrudd i Moskva-området). Mattilsynets ønsker at VKM i sin besvarelse vurderer relevansen av EPPOs risikovurdering for *A. planipennis* for norsk forhold.

Anoplophora glabripennis

Faggruppen har tidligere mottatt og diskutert et første utkast til en bestilling der Mattilsynet ber VKM om en vurdering av potensialet for innførsel, etablering og skade av planteskadegjøreren *Anoplophora glabripennis* i Norge. *A. glabripennis* er rapportert som en planteskadegjører på flere arter av løvtrær, bl.a. lønn. *A. glabripennis* er utbredt i Asia og er introdusert til USA. Det antas at tre-emballasje kan ha vært innførselsveien til USA. Også i Europa er det gjort flere funn av *A. glabripennis* i tre-emballasje brukt i forbindelse med importerte varesendinger. Det har også vært rapportert enkelte utbrudd som er under bekjemping i en del europeiske land.

Mattilsynet vil benytte VKMs konklusjoner som grunnlag for å vurdere om *A. planipennis* og *A. glabripennis* bør reguleres som karanteneskadegjørere i Norge og om spesifikke plantesanitære tiltak bør innføres for å hindre introduksjon av disse planteskadegjørerne.

Andre saker

Representanten fra Mattilsynet som var til stede under denne saken kjente ikke til status vedrørende mulige fremtidige bestillinger på *Phytophthora lateralis* potetcystenematode (PCN), som ble nevnt av Mattilsynet på forrige faggruppemøte 27. oktober 2011.

Vedtak: Mattilsynet venter med å jobbe videre med utkast til de to bestillingene til Mattilsynet og VKM har høstet mer erfaring fra utforming av bestillingene og arbeidet med de to tilsvarende vurderingene av *Anoplophora chinensis* og *Agrilus anxius*. Faggruppens koordinator vil kontakte rette saksbehandler i Mattilsynet for å få en oppdatert status på *Phytophthora lateralis* og PCN.

7 Møter og annet av felles interesse

Trond Rafoss er medlem av International Pest Risk Mapping Workgroup (IPRMW). Denne uformelle ekspertgruppen vil arrangere konferansen "Advancing risk assessment models for invasive alien species in the food chain: contending with climate change, economics and uncertainty" i Tromsø 23. - 26. juli 2012. VKM vil stille som lokal med-arrangør, men kan ikke bidra praktisk i særlig grad da konferansen er lagt til ferietid. Det vil muligens være muligheter for at VKM betaler for et par faggruppemedlemmer som eventuelt ønsker å delta på konferansen.

Det ble minnet om Bioforsk-konferansen 2012, som finner sted på Gardermoen 6. – 7. februar.

8 Nytt fra sekretariatet

Rutiner for prosjektstyring - presentasjon

Det ble ikke tid på møtet til saken.

Vedtak: Presentasjonen vil bli gitt på neste møte i faggruppen

Kunnskapshull og forskningsbehov

Fredag 20. januar hadde VKM et svært positivt møte med Forskningsrådet. Forskningsrådet holder på å lage et nytt program, BIONÆR-programmet, som blant annet tar inn det som var i det gamle Matprogrammet. I den forbindelse ønsker Forskningsrådet innspill fra VKM.

På møtet ble VKMs rapport om kunnskapshull og forskningsbehov avdekket i VKMs arbeid i 2009-2010 diskutert (publisert rett før jul 2011). Forskningsrådet ser gjerne at vi spiller inn noe tilsvarende for 2011. Listen over avdekkede kunnskapshull for 2011 er ferdigstilt. Det som gjenstår er at VKM prioriterer noen viktige forskningsbehov. For at alle fagområdene i VKM skal være representert, foreslås det at hver faggruppe trekker frem et prioritert forskningsområde.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning. Sekretariatet vil sende ut en e-post til alle faggruppeledere med nærmere informasjon om dette.

9 Nytt fra EFSA

IEP-rapport kan nå viderefremmes til alle interesserte

De med tilgang til EFSAs Information Exchange Platform (IEP) har nå tillatelse til å videresende IEP-rapporter og annen IEP-informasjon til andre interesserte. VKM har tilgang til plattformen, det har også alle EFSAs Artikkel 36-institusjoner. I Norge vil det i praksis si alle kunnskapsinstitusjoner med flere, der i blant Bioforsk, Skog og landskap og UMB.

Vedtak: Faggruppens koordinator vil videresende IEP-rapporter fra EFSA til faggruppen fortløpende.

10 Eventuelt

Ingen saker.

11 Nye møtedatoer

Et forslag til dato for neste møte i faggruppen er 14. eller 15. mai. Alternative datoer vil formidles og avtales på e-post.